

ИРГЭНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ЧИГ ҮҮРЭГ БА ОНОЛ ПРАКТИК

С.Эрдэнэболор

Отгонтэнгэр их сургуулийн ОУЭЗТ-ийн эрхлэгч

Төр, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагааны харилцан хамаарлаас харахад төрөөс өөрийн чиг үүргийг нийгмийн бус институтэд шилжүүлэх асуудал нь төрийн онолын харьцангуй шинэлэг ойлголт байна. Төр өөрийн чиг үүргийг “иргэний санаачлага бүхий засгийн газрын бус байгууллагад”¹ шилжүүлэх үзэл санаа нь дараах онолуудаар дэмжигддэг байна.

Нийтийн сайн сайхан ба хэрэгжилтийн алдаанд тулгуурласан онол /Public goods or performance failure theory/ - Иргэд өөрсдийн эрх ашиг сонирхлоо төрийн байгууллагаар хамгаалуулах эрхтэй. Харин бодит байдалд иргэд төрөөс үзүүлж байгаа үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үйл ажиллагааны үр дүнд сэтгэл хангалуун бус байдаг хийгээд энэхүү сэтгэл хангалуун бус байдлын үед төрийн бус байгууллагын оролцоог өргөтгөх ёстой гэсэн агуулга бүхий онол юм. Судлаач Вэйсброд өөрийн бүтээлдээ “Засгийн газар болон зах зээл нь хүн бүрийн нийтлэг ашиг сонирхолд үйлчилж, тэдний хэрэгцээ шаардлагыг хангаж чадахгүй байх тэр үед Засгийн газрын бус байгууллага бий болсон” хэмээн бичсэн бол судлаач Броун, Кортен нар “Төрийн үйл ажиллагааны алдаа нь засгийн газрын бус байгууллага үүсэн

бий болох нөхцлийг бүрдүүлдэг”² хэмээн тодорхойлжээ. Мөн судлаач Анхьер “Төрийн бус байгууллагууд нь нийтэд үйлчилгээ үзүүлэх үүргийг илүү үр дүнтэй хэрэгжүүлэх чадвартай” гэснийг дурьдах нь зүйтэй.⁴ Энэхүү онолоор төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаа нь хэд хэдэн давуу талтай хэмээн үздэг. Тухайлбал: Тэд үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэхдээ нэр төрд дулдуйдаж, ашиг орлогыг харгалздаггүйн дээр үйл ажиллагаагаа олон нийтийн дэмжлэг, оролцоонд тулгуурлан хэрэгжүүлдэг тул үйл ажиллагаагаа бага зардлаар төлөвлөн хэрэгжүүлдэг. Төрийн үйл ажиллагаа нийгэм, эдийн засгийн макро түвшин хэрэгждэг бол төрийн бус байгууллагын үйлчилгээ нь тодорхой хувь хүн, гэр бүлд чиглэсэн микро түвшинд хэрэгждэг онцлогтой. Түүнчлэн төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд сэтгэл ханамжгүй иргэд засгийн газрын бус байгууллагад хандан өөрсдийн эрүүл мэнд, боловсрол болон бусад нийтлэг хэрэгцээгээ хангаснаар засгийн газрын бус байгууллага нь иргэдийн итгэлийг илүү хүлээсэн, итгэмжлэгдсэн шинжтэй байдгаараа үйл ажиллагаагаа үр дүнтэй хэрэгжүүлэх боломжтой байдаг байна.⁵

Хамтын ажиллагааны харилцан хамаарлын онол /theory of partnership and interdependence/ - Төрийн болон засгийн газрын бус байгууллага нь “зөрчилдөөн”, “харилцан хамаарал”, “хамтын ажиллагаа”-ны зохист харьцааны үндсэн дээр хэрэгждэг бөгөөд тэдгээр нь өөр хоорондоо ажил

мэргэжлийн мэдлэг, чадвар, туршлага, мэдээлэл, хөрөнгийн эх сурвалжаа харилцан солилцох байдлаар хамтран ажиллаж болно. Энэхүү онол ёсоор засгийн газрын бус байгууллага нь нийгмийн тодорхой зорилтыг хангахыг тулд төртэй хамтран ажиллах хэдий ч төрийн аливаа зорилгоос өөрийгөө хамгаалах механизмтай байхыг шаарддаг.

Иргэний ардчилсан хүмүүнлэг нийгмийг цогцлоон байгуулах зорилго бүхий бидний нийгмийг бүтээн амьд болгох гол арга зам нь иргэний төрийн үйл ажиллагаан дахь иргэний эерэг оролцоог нэмэгдүүлэх явдал мөн билээ. Төрийн бүх эрх мэдэл ард түмний гарт байх бөгөөд энэ эрх мэдлээ өөрийн сонгосон төлөөллийн байгууллагаар дамжуулах буюу шууд оролцооны зарчмаар хэрэгжүүлэх эрхийн боломжийг үндсэн хуульдаа тусгаж өгсөн манай улсын хувьд төрийн гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч нэг салаа мөчир болох цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд “Иргэний зөвлөл”⁶ гэсэн нэр томъёо тодорхой орон зайг эзлээд төдийлөн удаагүй байгаа билээ.

Иргэний зөвлөлийн чиг үүрэгтэй ойролцоо буюу нэршлийн хувьд ижил төстэй байгууллагуудын талаар судлан үзэхэд манай улсын хувьд Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл⁷, Авлигатай тэмцэх газрын дэргэдэх олон нийтийн зөвлөл⁸ зэрэг чиг үүргийн хувьд ойролцоо байгууллагуудаас гадна НИТХ-ын Байгаль орчин, экологийн

¹ A non-governmental organization NGO, also often referred to as “civil society organization” or CSO) Төрийн бус байгууллага, мөн ихэвчлэн иргэний нийгмийн байгууллага гэх

² Weisbrod, B. (1977): Towards a Theory of the Voluntary Nonprofit Sector in Three Sector Economy, pp 51-76

³ Brown, L.D & Korten, D.C (1991), Working More Effectively with Non-Governmental Organizations. Washington D.C.: World Bank

⁴ Brown, L.D & Korten, D.C (1991), Working More Effectively with Non-Governmental Organizations. Washington D.C.: World Bank

⁵ Anheier, H.K (1990): Private Voluntary Organizations and the Third World: Case of Africa

⁶ Williamson, O. (1945): The Economic Institutions of Capitalism, New York, Free press

⁷ Судлаачаас -Иргэний зөвлөл хэмээх байгууллага нь орон нутгийн өөрийн удирдах байгууллагын дэргэд иргэний санаачлага бүхий засгийн газрын байгууллага байх нь зүйтэй юм.

⁸ Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2001 оны 25 дугаар зарлиг

хороо, Ногоон байгууламжийн дэд хорооны дэргэд “Монголын байгаль орчны Иргэний зөвлөл” ТББ⁹ “Эрүүл мэндийн иргэний зөвлөл” ТББ зэрэг нийгмийн салбарын чиглэлээр байгуулагдсан ажээ.

Гэмт хэрэг, зөрчлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, шинэ хандлагыг төлөвшүүлэх зорилгоор 2009 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам Америкийн Нэгдсэн Улсын Азийн сантай хамтран Улаанбаатар хотын эрүү, хэв журмын нөхцөл байдал хүнд, алслагдсан, хүн ам ихтэй Сонгинохайрхан, Баянзүрх дүүргийн дөрвөн хороонд «Цагдаа-олон нийтийн хамтын ажиллагаа» туршилтын төслийг хэрэгжүүлснээр гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх тогтмол үйл ажиллагаатай «Иргэний зөвлөл» бий болж, тухайн газруудад гэмт хэргийн гаралт 6-28 хувиар буурсан үр дүн гарсан¹⁰ байдаг.

Олон нийтийн дэмжлэг, хүндлэлийг олж олон нийтийн санаа бодол, тэдний дэмжлэгт тулгуурласнаар цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа иргэндээ хүрч, амжилттай ажилладаг талаар олон улсын судлаачид дүгнэсэн байдаг. Иргэний зөвлөл нь нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагын төсвийн зарцуулалт, үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайланг хэлэлцэх, сургалт, үйл ажиллагаандаа орчин үеийн технологи нэвтрүүлэх бодлогын хэрэгжилтэд хяналт тавих үүрэгтэй байгуулагдсан байгууллага байхаар хууль санаачлагчид үзжээ. Энэ нь 2013 оны 7 дугаар сарын 5-ны өдөр Улсын их хурлаас баталсан Цагдаагийн албаны тухай хуульд цагдаагийн албаны үйл ажиллагааны зарчмыг “иргэний

дэмжлэгийг авах, төрийн болон төрийн бус байгууллага, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, иргэдтэй харилцан хамтран ажиллах” гэж тодорхойлсонтой шууд холбоотой бөгөөд энэ зарчмыг хэрэгжүүлэх чухал зүйл болсон юм. Энэ хуулиар иргэний зөвлөлийг аймаг, нийслэлийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын дэргэд байгуулахаар хуульчилсан байна.

Иргэний зөвлөлийн гол чиг үүрэг нь цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг хууль тогтоомжоор нууцад хамааруулснаас бусад асуудлаар ил тод, нээлттэй, тунгалаг байж, цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг иргэний зөвлөл, олон нийтийн хяналтад оруулах¹¹ явдал байдаг.

Аливаа асуудлын суурь үндсийг тогтоохдоо эрдэмтдийн үзэл номлол, онолын үндэслэлийг судлах нь ирээдүйн хөгжлийг тодорхойлох зайлшгүй хэрэгцээ шаардлага болно.

Иргэний зөвлөлийн үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тогтоохдоо эрдэмтдийн үзэл, онолын шалгуурын үндсэн дээр тогтоох нь зүйтэй юм. Манай улсын хувьд энэ асуудлаар Цагдаа ард иргэдийн хоорондын харилцааг сайжруулах тухай /ЦЕГ Орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа.2004/ Цагдаа, иргэдийн хоорондын зай /ЦЕГ Орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа.2004 Орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа ЦЕГ 2004 онуудад хийгдсэн судалгааг дурьдах нь зүйтэй.

Ингээд иргэний санаачлагын байгууллагын онолын үзэл баримтлалуудыг манай эрх зүйн зохицуулалтуудтай харьцуулан авч үзье.

Иргэний санаачлагын байгууллага нь анхлан байгуулагдахдаа нийгмийн олон салбарт дэмжлэг, тусалцаа үзүүлэх, хөгжлийн тодорхой төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх

зэргээр нийгмийн эрэлтэд тулгуурласан нийлүүлэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлдэг /supply side/ байсан бол эдүгээ засгийн газрын бус байгууллага нь төрийн болон орон нутгийн удирдлагын байгууллага, зарим тохиолдолд тив, дэлхийн болон олон улсын төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагааны бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөрт тухайлсан асуудлыг тусгуулахаар шаардах, тэдгээрийн үйл ажиллагааны хэрэгжилтэнд хяналт тавих зэргээр /demand side/ ажиллах болжээ.¹²

Английн судлаач Лэвисын бичсэнээр иргэний санаачлага бүхий Засгийн газрын бус байгууллага нь үндсэн гурван чиг үүрэгтэй.¹³ Үүнд:

Хэрэгжүүлэгчийн чиг үүрэг – Иргэний санаачлагын байгууллага нь улс, үндэстэн, хүн амд хэрэгцээтэй байгаа боловсрол, эрүүл мэнд, санхүү, хөдөө аж ахуй болон хүний эрхийг хангах олон салбарт тусалцаа, үйлчилгээ үзүүлдэг нь түүний чухал чиг үүрэг болно. Тухайлбал. ИЗД-н 5.1.2. б/цагдаагийн алба хаагчдын сургалт, гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх үйл ажиллагаанд шинжлэх ухааны ололт, орчин үеийн техник, технологи, мэдээллийн сүлжээг нэвтрүүлэх бодлогыг тодорхойлох, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх үйл явцад мэргэжилтэн, шинжээч, судалгааны багаар дүн шинжилгээ хийлгэх ажлыг зохион байгуулах;

Хөгжлийн хөдөлгөгч хүч - Иргэний санаачлагын байгууллага нь төр, засгийн газар, орон нутгийн удирдлагын байгууллага, иргэдийн боловсруулсан шинэлэг санаа, дэвшилтэт үйл ажиллагааг материаллаг болон материаллаг бусаар, шууд болон дам байдлаар дэмжин ажилладаг байна. Жишээ нь: ИЗД-н 5.2. а/ тухайн нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын төлөвлөгөө, хөгжлийн бодлогыг

⁹ Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2009 оны 120 дугаар зарлиг

¹⁰ Монголын байгаль орчны иргэний зөвлөл /МБОИЗ/ нь 2008 онд “Байгаль орчны төрийн бус байгууллагуудын улсын анхдугаар зөвлөгөөн”-өөс үүсгэн байгуулагдсан, 21 аймагт салбар зөвлөлтэй, улсын хэмжээнд 700 гаруй төрийн бус байгууллагын гишүүнчлэлтэй шүүхэр байгууллага юм.

¹² Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 79 дүгээр тогтоолын хавсралт **“ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР” 5** дугаар зүйл 5.1.3.

¹³ John Clark, The Relationship between the State and the Voluntary Sector, www.lsc.ac.uk

боловсруулахад санал өгөх;

Хамтран ажиллах чиг үүрэг– Иргэний санаачлагын байгууллага нь өөрийн зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд улс орны төр засаг, хувийн хэвшлийн болон хандивлагч, донор байгууллагуудтай өргөн хүрээнд хамтран ажилладаг. Жишээ нь: ИЗД-н 5.1.4.б/цагдаагийн байгууллагын Төрийн албаны салбар зөвлөл, Ёс зүйн хороотой мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллах;

Харин Америкийн эрдэмтэн Симмон П.Ж “Засгийн газрын бус байгууллагаас суралцах нь” хэмээх бүтээлдээ засгийн газрын бус байгууллага нь дараах үндсэн чиг үүрэгтэй байна хэмээн бичжээ. Үүнд:

Тулгамдсан асуудлуудыг тодорхойлох /setting agenda/ -засгийн газрын бус байгууллага нь нийгэм, иргэдтэй илүү ойр хамтран ажилладаг болохын хувьд нийгмийн шийдвэрлэвэл зохих тулгамдсан асуудлыг ил болгон төр, засгийн газрын бодлогод тусгуулж, нөлөөлөхөд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Жишээ нь: ИЗД-н 5.2. е/ цагдаагийн алба хаагчдын ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах, эрүүл мэнд, тэдний нийгмийн асуудлыг шийдвэрлүүлэх, хууль ёсны эрх ашиг сонирхлыг хамгаалах чиглэлээр санал, зөвлөмж боловсруулан холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлэх;

Хэлэлцээрийн үндсэн дээр үр дүн бий болгох- засгийн газрын бус байгууллага нь асуудлыг шийдвэрлэж, тодорхой ажлын үр дүн бий болгохын тулд олон талын хэлэлцээр, зөвшилцөл, хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан ажилладаг. Жишээ нь: ИЗД-н 5.2. в/ цагдаагийн байгууллагын үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх хүрээнд иргэд, төрийн бус байгууллагын түншлэл, итгэлцлийг сайжруулах, гадаад орны ижил төрлийн байгууллагатай хамтын ажиллагаа тогтоож, туршлага судалж, хэрэгжүүлэх;

Бодлогод нөлөөлөх - төрийн

бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагчийн шийдвэрт нөлөөлөх, лоббейн шахалт үзүүлэх нь төрийн бус байгууллагын чухал чиг үүрэг болно. Жишээ нь: ИЗД-н 5.1.1.в/“Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.7 дахь хэсэгт заасны дагуу Иргэний зөвлөл бүрэн эрхийнхээ хүрээнд иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал болон цагдаагийн төв байгууллагын дарга, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд тус тус санал, зөвлөмжөө хүргүүлнэ.”

Шийдэл боловсруулах - ялангуяа олон улсын, тив дэлхийн чанартай төрийн бус байгууллагууд нь асуудлыг шийдвэрлэх шийдэл боловсруулах, уг шийдлээ бүс нутаг, улс оронд хэрэгжүүлэн ажилладаг. Жишээ нь: ИЗД-н 5.2.е/цагдаагийн алба хаагчдын ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах, эрүүл мэнд, тэдний нийгмийн асуудлыг шийдвэрлүүлэх, хууль ёсны эрх ашиг сонирхлыг хамгаалах чиглэлээр санал, зөвлөмж боловсруулан холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлэх;

Эрдэмтэн Иан Кларке засгийн газрын бус байгууллага ба иргэн нь төртэй харилцах харилцаанд дараах үндсэн 3 чиг үүрэг гүйцэтгэнэ хэмээн тодорхойлсон байна.¹⁴

Нөхөх чиг үүрэг (complementing role)

Шинэтгэлийн чиг үүрэг (reforming role)

Эсрэг хяналтын чиг үүрэг (opposing role)

Орчин үед оршин байгаа төрийн бус байгууллагуудын төр харилцах харилцааны шинж чанараас нь хамааран дараах үндсэн гурван төрөлд ангилан авч үзэж байна.¹⁵

Нэгдүгээрт: Засгийн газрын бус байгууллага нь үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэхдээ төрөөс шууд хамааралтай байж, төрөөс урьдчилан боловсруулсан

¹⁴ Lewis. D. (2007). The Management of non-governmental development organizations (2nd edition). London. Routledge.

¹⁵ Мөн тэнд

төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг. Өөрөөр хэлбэл үйл ажиллагааны зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх санхүүжилт нь төрөөс шууд хамааралтай байдаг. Энэ төрлийн засгийн газрын бус байгууллага нь бодлого боловсруулагчдын ямар ч шийдвэр, үйл ажиллагааг олон нийтэд үнэн зөв мэтээр тайлбарлан таниулах, ажлын үр дүнг сайшаан дэмжих зэргээр иргэний нийгмийг нэр төдий илэрхийлэн, улс төрийн шинжтэй үйл ажиллагаа явуулдаг онцлогтой.

Хоёрдугаарт: Засгийн газрын бус байгууллага нь төртэй харилцахдаа сөргөлдөх, өрсөлдөх /хянах/ үндсэн бодлогыг баримтлах /Зайр, Кень болон Пиночентын дэглэмийн үеийн Чили улс / Хүний эрх, эрх чөлөө, ардчиллын үнэт зүйлсийг таягдан, зүй бус арга замаар үйл ажиллагаа явуулдаг төр, засаг, албан тушаалтны үйл ажиллагааг хурцаар шүүмжлэх, төрийн үйл ажиллагааг эрс шинэчлэх зорилгоор байгуулагдсан иргэдийн итгэлд суурилсан олон тооны хөдөлгөөн, төрийн бус байгууллагууд эдгээрт хамаарна.

Гуравдугаарт: Засгийн газрын бус байгууллага нь өөрийн үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэхдээ төрийн байгууллагатай идэвхтэй хамтран ажилладаг. Ийнхүү хамтран ажиллахдаа гэрээний үндсэн дээр үнэнчээр хамтран ажиллах, асуудлыг улс төржүүлэхгүй байх, саналын зөрүүтэй үед хамтран хэлэлцэж асуудлыг шийдвэрлэх, төрийн бус байгууллагын зорилт, зорилгоо үл ухамсарлахаас сэрэмжлэх зэрэг зарчмыг баримталдаг.

Дүгнэлт, санал
Иргэний зөвлөлийн эрхзүйн байдлыг талаарх Цагдаагийн албаны хууль болон Хууль зүйн сайдын 2014 оны 06 дугаар сарын08-ны өдрийн А/89 дүгээр тушаалын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан **Иргэний зөвлөлийн дүрэм дахь эрхзүйн зохицуулалт нь онолын хувьд байвал зохих зохицуулалтууд тодорхой хэмжээгээр тусгагдсан**

байгаа дүгнэлтийн эхэнд сайшаан тэмдэглэмээр байна.

Дээр дурьдсанаар Иргэний зөвлөлийг нийгмийн бүхий л салбар чиглэлд байгуулагдаад эхлэвэл хэрхэх вэ?, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл, авлигатай тэмцэх газрын дэргэдэх олон нийтийн зөвлөл зэрэг ойролцоо төрлийн байгууллагуудыг нэгэн зэрэг ажиллуулах нь тэдгээр байгууллагыг санхүүжүүлэх болон төсөв хүндрэлтэй байгаа өнөө үед хэр оновчтой вэ? Тэдгээр байгууллагын үйл ажиллагааг нэгтгэж, үйл ажиллагааг өргөжүүлж болох эсэх? гэсэн асуултууд өөртөө тавих шаардлага гарч ирж байна.

Судлаач иргэн хүний зүгээс дараах зүйлсийг санал болгож байна.

1. Иргэний зөвлөлийн үйл ажиллагаа нь цагдаагийн албаны тухай хуулиар биш өөр хуулиар, тухайлбал Засаг захиргаа нутаг дэвсгэр, түүний удирдлагын нэгжийн тухай хуульд байх

нь илүү оновчтой. Иргэний зөвлөлийн үйл ажиллагаа өргөжүүлж зөвхөн цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд “иргэний гүүр” болон оролцох бус хяналт шалгалт явуулдаг төрийн байгууллагын ажиллагаанд туслан оролцох зүйтэй гэж үзэж байна.

2. Иргэний зөвлөлийн үйл ажиллагаа явуулах журамд анализ хийж үзвэл “Иргэний зөвлөл” хяналт талдаа давамгайлсан, идэвхгүй чиг үүрэгтэй болсон байна гэж дүгнэгдэхээр байна. Тухайлбал: тулгамдсан асуудлыг тодорхойлох, бодлого боловсруулах, шийдэлд нөлөөлөх чиг үүрэг төдийлөн тусгагдаагүй үлдсэн байна. Үүнийг нарийвчлан оруулж үйл ажиллагааг өргөжүүлэх нь зүйтэй болов уу.

3. Засгийн газрын бус байгууллагын үйл ажиллагааны чиг үүрэгт холбогдуулан судалсан судлаачдын төрөлжүүлэн ангилалтыг монголынхоо хөрсөнд оновчтой ашиглаж “Иргэний зөвлөл”-ийн эрх, үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэлийг

төрөлжүүлж, нарийвчлан журамлан зохицуулах нь тухай институтын практик үр нөлөөг дээшлүүлэх учиртай.

Ном зүй

1. John Clark, The Relationship between the State and the Voluntary Sector, www.lse.ac.uk

2. Lewis, D. (2007). The Management of non-governmental development organizations (2nd edition). London. Routledge

3. Giske C. Lillehammer, State-NGO relationships in transitional democracies: The case of CPA-ONG- a government center for the advancement of NGOs in Benin, April 2003

4. Weisbrod, B. (1977): Towards a Theory of the Voluntary Nonprofit Sector in Three Sector Economy, pp 51-76

5. Brown, L.D & Korten, D.C (1991), Working More Effectively with Non-Governmental Organizations. Washington D.C.: World Bank

6. Anheier, H.K (1990): Private Voluntary Organizations and the Third World: Case of Africa

